

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних
дисциплін імені О.М. Лазаревського

Кафедра права, філософії та політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Протокол № 1 від 26.08.2025 року

Завідувач кафедри

проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО»

Галузь знань – 08 - Право

Спеціальність – 081 – Право

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна/заочна

Форма підсумкового контролю – залік /іспит

2025–2026 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології.

Протокол №_1_ від_26 серпня 2025 року.

Укладач: Віхров С.О. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри права, філософії та політології Навчально – наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М. Лазаревського, НУЧК імені Т.Г. Шевченка.

Мова навчання – українська.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 300	Загальна кількість годин: 300
	Шифр та назва спеціальності 081 - <i>право</i>	Шифр та назва спеціальності 081 - <i>право</i>
	Лекції (теоретична підготовка):	Лекції (теоретична підготовка):
Рік підготовки: 2	26 год. - 3 семестр	12 год. - 3 семестр
Семестри: 3,4	26 год. - 4 семестр	6 год - 4 семестр
	Практичні:	Практичні:
	24 год. - 3 семестр	12 год. - 3 семестр
Кількість кредитів ECTS:5	24 год. - 4 семестр	6 год - 4 семестр
	Самостійна робота: 200 год.	Самостійна робота: 264 год.
	Вид контролю: залік/ екзамен	Вид контролю: залік/ екзамен

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальний курс «Цивільне право» розрахований на студентів закладів вищої освіти правових спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Після завершення вивчення дисципліни «Цивільне право»

Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільне право» є усвідомлення майбутніми фахівцями – юристами змісту та значення норм права, які регулюють особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), що виникають між фізичними і юридичними особами, а також зростаючу роль цивільного законодавства в умовах ринкової економіки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Цивільне право» є:

- оволодіння необхідними теоретичними положеннями, що вироблені цивілістичною думкою;
- засвоєння нормативного матеріалу, закріпленого системою актів цивільного законодавства України;
- ознайомлення з судовою та іншою практикою застосування цивільного законодавства.

Програма навчальної дисципліни складається з таких тем:

- Тема 1. Цивільне право – галузь приватного права
- Тема 2. Джерела цивільного права
- Тема 3. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн
- Тема 4. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна
- Тема 5. Поняття, зміст та види цивільних правовідносин
- Тема 6. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин
- Тема 7. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин
- Тема 8. Держава Україна, територіальні громади як учасники цивільних відносин
- Тема 9. Об'єкти цивільних прав
- Тема 10. Особисті немайнові права

Тема 11. Правочини
Тема 12. Представництво
Тема 13. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання цивільних обов'язків.
Тема 14. Цивільно-правова відповідальність
Тема 15. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність
Тема 16. Загальна характеристика речового права та права власності
Тема 17. Набуття та припинення права власності
Тема 18. Право спільної власності
Тема 19. Захист права власності
Тема 20. Речові права на чуже майно
Тема 21. Загальні положення про спадкування
Тема 22. Спадкування за заповітом
Тема 23. Спадкування за законом
Тема 24. Здійснення спадкових прав
Тема 25. Спадковий договір
Тема 26. Авторське право і суміжні права
Тема 27. Патентне право
Тема 28. Інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг
Тема 29. Інші види прав інтелектуальної власності
Тема 30. Зобов'язальне право і зобов'язання
Тема 31. Виконання зобов'язання
Тема 32. Забезпечення виконання зобов'язання
Тема 33. Припинення зобов'язань
Тема 34. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання
Тема 35. Цивільно-правовий договір
Тема 36. Договір купівлі-продажу
Тема 37. Договір дарування
Тема 38. Договір ренти
Тема 39. Договір довічного утримання (догляду)
Тема 40. Договір найму (оренди)
Тема 41. Договір найму (оренди) житла
Тема 42. Договір позички
Тема 43. Договір підряду
Тема 44. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт
Тема 45. Договір про надання послуг
Тема 46. Договір перевезення
Тема 47. Договір транспортного експедирування
Тема 48. Договір зберігання
Тема 49. Договір доручення
Тема 50. Договір комісії
Тема 51. Договір управління майном
Тема 52. Страхові зобов'язання
Тема 53. Договір позики
Тема 54. Кредитний договір
Тема 55. Договір банківського вкладу (депозиту)
Тема 56. Договір банківського рахунка
Тема 57. Договір факторингу
Тема 58. Порядок та форми безготівкових розрахунків
Тема 59. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності
Тема 60. Договір комерційної концесії

- Тема 61. Договір про спільну діяльність
Тема 62. Договір простого товариства
Тема 63. Засновницький договір
Тема 64. Публічна обіцянка винагороди
Тема 65. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення
Тема 66. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи
Тема 67. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи
Тема 68. Відшкодування шкоди
Тема 69. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави

2.ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

Студенти повинні сформувані необхідні загальні та професійні компетентності відповідно до вимог освітньої програми:

Шифр згідно ОПШ	Компетентності
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення аналізу та синтезу.
ЗК2	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК6	Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій
ЗК7	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК10	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
ЗК11	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
ЗК12	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
ЗК13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.
ЗК14	Цінування та повага різноманітності і мультикультурності.
ЗК16	Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.
СК1	Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.
СК2	Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову і систему.
СК3	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК4	Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.
СК5	Здатність застосовувати норми та інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного і приватного права.

СК6	Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України.
СК7	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК8	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини .
СК9	Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.
СК10	Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин відносин
СК11	Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.
СК12	Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.
СК13	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.
СК14	Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.
СК16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.
Програмні результати навчання*	
ПРН1	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
ПРН2	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.
ПРН3	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.
ПРН5	Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.
ПРН6	Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПРН8	Застосовувати інститути міжнародного публічного права, а також міжнародного приватного права.
ПРН10	Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
ПРН13	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
ПРН18	Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.
ПРН19	Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів
ПРН20	Виокремлювати і аналізувати юридично значущі і факти і робити обґрунтовані правові висновки.
ПРН21	Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.
ПРН22	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

Бакалавр повинен знати:

- джерела правового регулювання цивільних правовідносин;
- особливості правового статусу окремих суб'єктів цивільних правовідносин;
- правові підстави, порядок та процедуру створення та припинення юридичних осіб;
- джерела зобов'язального права, його структуру;
- елементи та особливості суб'єктного складу зобов'язальних правовідносин;
- підстави виникнення та припинення зобов'язань;
- джерела правового регулювання цивільно-правових договорів;
- особливості суб'єктного складу договірних правовідносин;
- вимоги законодавства щодо форми та змісту договорів;
- підстави виникнення, зміни, припинення договору;
- істотні умови цивільно-правових договорів;
- поняття недоговірних зобов'язань та їх відмінності від договірних.
- склад цивільного правопорушення;
- підстави відповідальності за завдану шкоду;
- особливості відшкодування майнової та моральної шкоди у недоговірних зобов'язаннях;
- особливості суб'єктного складу спадкових правовідносин;
- види спадкування;
- порядок та строки прийняття спадщини.

Бакалавр повинен вміти:

- правильно застосовувати законодавство, що регулює правовий статус суб'єктів цивільних правовідносин;
- складати проекти установчих документів юридичних осіб, а також інших документів;
- аналізувати практичні казуси;
- складати проекти цивільно-правових договорів;
- аналізувати практичні казуси практики цивільно-правового регулювання;
- правильно тлумачити цивільно-правові норми;
- застосовувати цивільно-правові норми для вирішення конкретних практичних ситуацій (казусів);
- складати проекти договорів та інших документів;
- формувати власну точку щодо об'єктивної необхідності цивільного права, а також на відносини, що недостатньо врегульовані законодавчими актами;
- використовувати свої внутрішні якості у підвищенні ефективності професійної діяльності, досліджувати недоліки законодавчого регулювання окремих цивільних правовідносин в умовах ринкової економіки і формувати пропозиції щодо їх вирішення;
- проводити класифікацію договірних відносин, виходячи із системи договорів, передбаченої чинним ЦК України;
- визначати доцільність застосування окремого виду договору чи змішаного договору в конкретному випадку;
- складати (оформляти) договори відповідно до вимог чинного законодавства;
- правильно застосовувати законодавство, що регулює недоговірні та спадкові відносини;
- аналізувати практичні казуси та розв'язувати ситуаційні завдання.

4. Організація навчання.**Тематичний план для денної форми навчання**

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
СЕМЕСТР 3					
1	Тема 1. Цивільне право – галузь приватного права	5	1		4

2	Тема 2. Джерела цивільного права	5	1	1	3
3	Тема 3. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн	5	1		4
4	Тема 4. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна	5		1	4
5	Тема 5. Поняття, зміст та види цивільних правовідносин	5	1	1	3
6	Тема 6. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	5	1	1	3
7	Тема 7. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	4	1	1	2
8	Тема 8. Держава Україна, територіальні громади як учасники цивільних відносин	4	1		3
9	Тема 9. Об'єкти цивільних прав	4	1	1	2
10	Тема 10. Особисті немайнові права	4		1	3
11	Тема 11. Правочини	4		1	3
12	Тема 12. Представництво	5		1	4
13	Тема 13. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання цивільних обов'язків.	5	1		4
14	Тема 14. Цивільно-правова відповідальність	4			4
15	Тема 15. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	4	1	1	2
16	Тема 16. Загальна характеристика речового права та права власності	4		1	3
17	Тема 17. Набуття та припинення права власності	4	1		3
18	Тема 18. Право спільної власності	4	1		3
19	Тема 19. Захист права власності	4	1	1	2
20	Тема 20. Речові права на чуже майно	6	1	1	4
21	Тема 21. Загальні положення про спадкування	5	1	1	3
22	Тема 22. Спадкування за заповітом	5	1	1	3
23	Тема 23. Спадкування за законом	5	1		4
24	Тема 24. Здійснення спадкових прав	5	1		4

25	Тема 25. Спадковий договір	5	1	1	3
26	Тема 26. Авторське право і суміжні права	5		1	4
27	Тема 27. Патентне право	4	1	1	2
28	Тема 28. Інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	4	1	1	2
29	Тема 29. Інші види прав інтелектуальної власності	5	1		4
30	Тема 30. Зобов'язальне право і зобов'язання	4	1	1	2
31	Тема 31. Виконання зобов'язання	4	1	1	2
32	Тема 32. Забезпечення виконання зобов'язання	6	1	1	4
33	Тема 33. Припинення зобов'язань	5		1	4
34	Тема 34. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання	4	1	1	2
	СЕМЕСТР 4				
35	Тема 35. Цивільно-правовий договір	4	1	1	2
36	Тема 36. Договір купівлі-продажу	4	1	1	2
37	Тема 37. Договір дарування	4	1	1	2
38	Тема 38. Договір ренти	4	1		3
39	Тема 39. Договір довічного утримання (догляду)	4	1		3
40	Тема 40. Договір найму (оренди)	4	1		3
41	Тема 41. Договір найму (оренди) житла	4	1	1	2
42	Тема 42. Договір позички	4		1	2
43	Тема 43. Договір підряду	4		1	2
44	Тема 44. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт	4		1	2
45	Тема 45. Договір про надання послуг	5	1	1	3
46	Тема 46. Договір перевезення	5		1	4
47	Тема 47. Договір транспортного експедирування	4	1		3
48	Тема 48. Договір зберігання	5	1	1	3
49	Тема 49. Договір доручення	5	1		4
50	Тема 50. Договір комісії	4		1	3

51	Тема 51. Договір управління майном	4	1	1	2
52	Тема 52. Страхові зобов'язання	4	1		3
53	Тема 53. Договір позики	4		1	3
54	Тема 54. Кредитний договір	3	1		2
55	Тема 55. Договір банківського вкладу (депозиту)	4	1		3
56	Тема 56. Договір банківського рахунка	4		1	3
57	Тема 57. Договір факторингу	4	1	1	2
58	Тема 58. Порядок та форми безготівкових розрахунків	4	1	1	2
59	Тема 59. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	4		1	3
60	Тема 60. Договір комерційної концесії	5	1	1	3
61	Тема 61. Договір про спільну діяльність	4	1		3
62	Тема 62. Договір простого товариства	4	1	1	2
63	Тема 63. Засновницький договір	4	1		3
64	Тема 64. Публічна обіцянка винагороди	4		1	3
65	Тема 65. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення	4	1	1	2
66	Тема 66. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи	4	1	1	2
67	Тема 67. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи	4	1	1	2
68	Тема 68. Відшкодування шкоди	4	1		3
69	Тема 69. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави	4	1	1	2
Разом за курс		300	52	48	200

Тематичний план для заочної форми навчання

№	Назва теми	Всього годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
СЕМЕСТР 3					
1	Тема 1. Цивільне право – галузь приватного права	5			5

2	Тема 2. Джерела цивільного права	5	1		4
3	Тема 3. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн	5			5
4	Тема 4. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна	5	1		4
5	Тема 5. Поняття, зміст та види цивільних правовідносин	5			5
6	Тема 6. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	5	1		4
7	Тема 7. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин	4		1	3
8	Тема 8. Держава Україна, територіальні громади як учасники цивільних відносин	4	1		3
9	Тема 9. Об'єкти цивільних прав	4			4
10	Тема 10. Особисті немайнові права	4			4
11	Тема 11. Правочини	4		1	3
12	Тема 12. Представництво	5			5
13	Тема 13. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання цивільних обов'язків.	5	1		4
14	Тема 14. Цивільно-правова відповідальність	4		1	3
15	Тема 15. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність	4	1		
16	Тема 16. Загальна характеристика речового права та права власності	4		1	3
17	Тема 17. Набуття та припинення права власності	4			4
18	Тема 18. Право спільної власності	4	1		3
19	Тема 19. Захист права власності	4			4
20	Тема 20. Речові права на чуже майно	6			6
21	Тема 21. Загальні положення про спадкування	5		1	4
22	Тема 22. Спадкування за заповітом	5	1		4
23	Тема 23. Спадкування за законом	5		1	4
24	Тема 24. Здійснення спадкових прав	5			5

25	Тема 25. Спадковий договір	5			5
26	Тема 26. Авторське право і суміжні права	5	1		4
27	Тема 27. Патентне право	4			4
28	Тема 28. Інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	4		1	3
29	Тема 29. Інші види прав інтелектуальної власності	5		1	4
30	Тема 30. Зобов'язальне право і зобов'язання	4			4
31	Тема 31. Виконання зобов'язання	4		1	3
32	Тема 32. Забезпечення виконання зобов'язання	6	1		5
33	Тема 33. Припинення зобов'язань	5			5
34	Тема 34. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання	4		1	3
	СЕМЕСТР 4				
35	Тема 35. Цивільно-правовий договір	4	1		3
36	Тема 36. Договір купівлі-продажу	4		1	3
37	Тема 37. Договір дарування	4	1		3
38	Тема 38. Договір ренти	4			4
39	Тема 39. Договір довічного утримання (догляду)	4		1	3
40	Тема 40. Договір найму (оренди)	4			4
41	Тема 41. Договір найму (оренди) житла	4			4
42	Тема 42. Договір позички	4			4
43	Тема 43. Договір підряду	4			4
44	Тема 44. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт	4	1		3
45	Тема 45. Договір про надання послуг	5		1	4
46	Тема 46. Договір перевезення	5			5
47	Тема 47. Договір транспортного експедирування	4	1		3
48	Тема 48. Договір зберігання	5			5
49	Тема 49. Договір доручення	5			
50	Тема 50. Договір комісії	4			4

51	Тема 51. Договір управління майном	4			4
52	Тема 52. Страхові зобов'язання	4		1	3
53	Тема 53. Договір позики	4			4
54	Тема 54. Кредитний договір	3			3
55	Тема 55. Договір банківського вкладу (депозиту)	4	1		3
56	Тема 56. Договір банківського рахунка	4		1	3
57	Тема 57. Договір факторингу	4			4
58	Тема 58. Порядок та форми безготівкових розрахунків	4			
59	Тема 59. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	4	1		3
60	Тема 60. Договір комерційної концесії	5			5
61	Тема 61. Договір про спільну діяльність	4		1	3
62	Тема 62. Договір простого товариства	4			4
63	Тема 63. Засновницький договір	4			4
64	Тема 64. Публічна обіцянка винагороди	4			4
65	Тема 65. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення	4	1		3
66	Тема 66. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи	4		1	3
67	Тема 67. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи	4			4
68	Тема 68. Відшкодування шкоди	4		1	3
69	Тема 69. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави	4	1		3
Разом за курс		300	18	18	264

5. Тематика практичних занять.

СЕМЕСТР 3

Семінарське заняття 1.

Тема 2. Джерела цивільного права

1. Поняття та види джерел цивільного права. Поняття та види актів цивільного законодавства.

2. Конституція України як основа цивільного законодавства. Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства. Закони України як акти цивільного законодавства України.

3. Регулювання цивільних відносин актами Президента України. Постанови Кабінету Міністрів України як акти цивільного законодавства. Особливості актів інших органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим, що регулюють цивільні відносини. Забезпечення верховенства норм Цивільного кодексу України.

4. Цивільно-правовий договір як джерело цивільного права. Міжнародні договори як джерела цивільного права. Звичай як джерела цивільного права. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону та аналогія права.

5. Тлумачення цивільно-правових норм.

Тема 3. Загальна характеристика цивільного права зарубіжних країн

1. Основні цивільно-правові системи світу [романогерманська (континентальна), англо-американська].

2. Інші цивільно-правові системи світу.

Семінарське заняття 2.

Тема 4. Наука цивільного права і цивільне право як навчальна дисципліна

1. Поняття, предмет та методи цивільного права як науки.

2. Цивільне право як навчальна дисципліна.

Тема 5. Поняття, зміст та види цивільних правовідносин

1. Поняття цивільного правовідношення.

2. Елементи цивільного правовідношення.

3. Суб'єкти цивільних правовідносин.

4. Об'єкти цивільних правовідносин.

5. Зміст цивільних правовідносин.

6. Поняття та зміст суб'єктивних прав та обов'язків.

7. Види цивільних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.

Семінарське заняття 3.

Тема 6. Фізична особа як суб'єкт цивільних правовідносин

1. Поняття фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи. Виникнення і припинення цивільної правоздатності фізичної особи.

2. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи. Нікчемність правочинів та недійсність актів, що обмежують можливість фізичної особи мати не заборонені законом цивільні права та обов'язки.

3. Співвідношення цивільної правоздатності та суб'єктивного цивільного права. Цивільна дієздатність фізичної особи та її обсяг.

4. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною.

5. Опіка та піклування. Місце проживання фізичної особи та його цивільноправове значення.

6. Підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою. Акти цивільного стану.

7. Фізична особа – підприємець. Принципи та умови здійснення підприємницької діяльності фізичною особою. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця.

8. Управління майном, що використовується для підприємницької діяльності органом опіки та піклування. Банкрутство фізичної особи-підприємця.

Тема 7. Юридична особа як суб'єкт цивільних правовідносин

1. Поняття юридичної особи приватного права та її ознаки.

2. Класифікація юридичних осіб. Створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб.

3. Державна реєстрація юридичних осіб. Індивідуалізація юридичної особи. Місцезнаходження юридичної особи.

4. Найменування юридичної особи. Комерційне (фірмове) найменування підприємницьких товариств. Використання юридичними особами торговельних марок та географічних зазначень товарів (продукції), послуг, робіт, які вони випускають, надають, виконують.
5. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність юридичних осіб. Органи юридичної особи та їх види.
6. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
7. Товариства та установи. Підприємницькі товариства.
8. Господарське товариство та його види.
9. Створення господарських товариств однією особою. Виробничий кооператив. Непідприємницькі товариства та їх види.
10. Правовий статус установ. Філії та представництва юридичної особи. Припинення юридичних осіб. Припинення юридичної особи у формі правонаступництва (злиття, приєднання, поділ та перетворення).
11. Припинення юридичної особи у формі ліквідації. Добровільний порядок ліквідації юридичної особи.
12. Припинення юридичної особи у формі ліквідації через процедуру банкрутства. Виділ юридичної особи.

Семінарське заняття 4.

Тема 9. Об'єкти цивільних прав

1. Поняття та види об'єктів цивільних прав. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
2. Речі та їх класифікація.
3. Складові частини речі та складна річ. Головна річ та її приналежність. Продукція, плоди та доходи.
4. Майно. Підприємство (єдиний майновий комплекс). Гроші. Валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин.
5. Цінні папери та їх ознаки. Групи та види цінних паперів.
6. Оборотоzдатність цінних паперів. Цінні папери на пред'явника, іменні та ордерні цінні папери.
7. Порядок передачі прав за цінними паперами. Документарні та бездокументарні цінні папери.
8. Дії та послуги як об'єкти цивільних правовідносин. Нематеріальні блага: результати інтелектуальної, творчої діяльності людини, інформація. Особисті немайнові блага фізичної особи.

Тема 10. Особисті немайнові права

1. Поняття, ознаки і класифікація особистих немайнових прав.
2. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи та соціальне буття фізичної особи.
3. Особисті немайнові права юридичних осіб.
4. Обмеження особистих немайнових прав. Здійснення та захист особистих немайнових прав.

Семінарське заняття 5.

Тема 11. Правочини

1. Поняття правочину та його ознаки. Види правочинів.
2. Умови дійсності правочинів. Законність змісту правочину.
3. Здатність осіб до вчинення правочину. Форма вчинення правочину, її види. Захист прав та інтересів малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей при вчиненні правочину їх батьками (усиновлювачами).
4. Презумпція правомірності правочину. Державна реєстрація правочину та її значення. Місце вчинення правочину
5. Тлумачення змісту правочину. Відмова від правочину.
6. Поняття та види недійсних правочинів. Правові наслідки недійсності правочину.

7. Момент, з якого правочин вважається недійсним. Правові наслідки недійсності окремих частин правочину.

Тема 12. Представництво

1. Поняття та види представництва. Значення інституту представництва.
2. Підстави виникнення представництва та його види. Представництво за законом. Представництво на підставі акту органу юридичної особи.
3. Договірне представництво. Представництво за довіреністю. Комерційне представництво. Передоручення.
4. Повноваження представника. Вчинення правочинів з перевищенням повноважень.
5. Поняття і види довіреності. Форма та строк довіреності.
6. Довіреність юридичної особи. Припинення представництва за довіреністю.
7. Скасування довіреності. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю.

Семінарське заняття 6.

Тема 15. Строки та терміни у цивільному праві. Позовна давність

1. Поняття та визначення строку та терміну. Види цивільно-правових строків та термінів.
2. Початок перебігу та закінчення строку. Порядок вчинення дій в останній день строку.
3. Поняття, значення і види дії позовної давності. Зміна тривалості позовної давності.
4. Обчислення позовної давності. Початок перебігу, зупинення і переривання позовної давності.
5. Перебіг позовної давності у разі залишення позову без розгляду. Застосування позовної давності до додаткових вимог.
6. Наслідки спливу позовної давності. Поновлення позовної давності.
7. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.

Тема 16. Загальна характеристика речового права та права власності

1. Загальна характеристика речового права. Види речових прав.
2. Право власності. Суб'єкти права власності.
3. Право власності Українського народу. Публічна і приватна власність. Поняття права приватної власності.
4. Фізичні та юридичні особи як суб'єкти права приватної власності. Об'єкти права власності.
5. Зміст права власності.
6. Правомочності власника. Обов'язки власника.
7. Загальні засади здійснення права власності. Межі права власності та підстави його обмеження.

Семінарське заняття 7.

Тема 18. Право спільної власності

1. Поняття та види права спільної власності. Право спільної часткової власності.
2. Порядок визначення часток у праві спільної часткової власності. Здійснення права спільної часткової власності.
3. Тягар утримання майна, що є у спільній частковій власності, та визначення приналежності плодів, продукції і доходів від його використання.
4. Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності.
5. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності. Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.
6. Поділ майна, що є у спільній частковій власності. Право спільної сумісної власності та його здійснення.

7. Виділ частки із майна, що є у спільній сумісній власності. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності.

Тема 19. Захист права власності

1. Загальні засади захисту права власності. Речово-правові способи захисту права власності.

2. Витребування майна від особи, яка незаконно заволоділа ним (віндикаційний позов), та розрахунки при цьому.

3. Особливості витребування майна від добросовісного набувача. Витребування грошей та цінних паперів.

4. Захист права власності від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов). Визнання права власності.

5. Визнання незаконним правового акту, що порушує право власності.

6. Особливості відшкодування шкоди, завданої власникові земельної ділянки, житлового будинку, інших будівель у зв'язку із зниженням їх цінності. Зобов'язально-правові способи захисту права власності.

Семінарське заняття 8.

Тема 20. Речові права на чуже майно

1. Загальна характеристика речових прав на чуже майно, їх види.

2. Право володіння чужим майном: суб'єкти, підстави виникнення та припинення. Обов'язок недобросовісного володільця щодо повернення майна особі, яка має на нього право власності чи інше право, або яка є добросовісним володільцем.

3. Право обмеженого користування чужим майном (сервітут). Суб'єкти, об'єкти, види та зміст сервітуту, порядок його встановлення та припинення.

4. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис). Підстави виникнення та припинення.

5. Строк договору про надання права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.

6. Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої у користування для сільськогосподарських потреб, та землекористувача. Право землекористувача на відчуження права користування земельною ділянкою.

7. Поняття та підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій). Права та обов'язки власника земельної ділянки, наданої для забудови, та землекористувача.

8. Підстави та правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою для забудови.

Тема 21. Загальні положення про спадкування

1. Поняття та види спадкування.

2. Відкриття спадщини. Час і місце відкриття спадщини. Спадкоємці.

3. Право на спадкування, усунення від права на спадкування.

4. Склад спадщини. Права та обов'язки осіб, які не входять до складу спадщини.

5. Особливості спадкування окремих об'єктів. Спадкування обов'язку відшкодувати майнову шкоду (збитки) та моральну шкоду, яка була завдана спадкодавцем.

6. Обов'язок спадкоємців відшкодувативитрати на утримання, догляд, лікування та поховання спадкодавця.

Семінарське заняття 9.

Тема 22. Спадкування за заповітом

1. Поняття заповіту та право на заповіт.

2. Види заповіту. Форма заповіту. Права заповідача. Заповідальний відказ.

3. Покладення. Встановлення сервітуту у заповіті.

4. Право на обов'язкову частку у спадщині. Підпризначення спадкоємця.

5. Скасування та зміна заповіту. Недійсність заповіту.

6. Спадкування частини спадщини, що не охоплена заповітом. Виконання заповіту.

Тема 23. Спадкування за законом

1. Поняття спадкування за законом і коло спадкоємців за законом.
2. Черговість спадкування за законом.
3. Зміна черговості одержання права на спадкування.
4. Спадкування за правом представлення.
5. Розмір частки у спадщині спадкоємців за законом.

Семінарське заняття 10.

Тема 25. Спадковий договір

1. Поняття, предмет та форма спадкового договору.
2. Сторони в договорі, їх права і обов'язки.
3. Забезпечення виконання та розірвання спадкового договору.

Тема 25. Загальна характеристика права інтелектуальної власності

1. Поняття права інтелектуальної власності та його загальна характеристика.
2. Підстави виникнення (набуття) права інтелектуальної власності.

Тема 26. Авторське право і суміжні права

1. Поняття авторського права.
2. Об'єкти та суб'єкти авторського права.
3. Співавторство. Виникнення авторського права.
4. Особисті немайнові та майнові права автора, строки їх чинності та наслідки припинення.
5. Поняття і види суміжних прав.
6. Об'єкти та суб'єкти суміжних прав.
7. Порушення авторських і суміжних прав, порядок і способи їх захисту.

Семінарське заняття 11.

Тема 27. Патентне право

1. Поняття патентного права.
2. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного права.
3. Суб'єкти патентного права.
4. Патент та його види.
5. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок, строки їх чинності.
6. Підстави та правові наслідки припинення чинності патенту та визнання його недійсним.
7. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок.

Тема 28. Інститут засобів індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

1. Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.
2. Поняття комерційного (фірмового) найменування.
3. Поняття торговельної марки.
4. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення та його зміст.

Семінарське заняття 12

Тема 30. Зобов'язальне право і зобов'язання

1. Поняття, загальна характеристика та функції зобов'язального права.
2. Співвідношення зобов'язального та речового права.
3. Система зобов'язального права. Поняття зобов'язання, його зміст та підстави виникнення.
4. Суб'єкти у зобов'язанні. Заміна сторін у зобов'язанні. Третя особа у зобов'язанні.
5. Види зобов'язань. Договірні та позадоговірні зобов'язання.
6. Грошові зобов'язання.

Тема 31. Виконання зобов'язання

1. Поняття та загальні умови виконання зобов'язання.
2. Суб'єкти виконання зобов'язання.

3. Предмет виконання зобов'язання.
4. Спосіб, строк (термін) та місце виконання зобов'язання.
5. Підтвердження виконання зобов'язання.

Семінарське заняття 13.

Тема 32. Забезпечення виконання зобов'язання

1. Загальна характеристика видів забезпечення виконання зобов'язання (зобов'язань).
2. Неустойка.
3. Завдаток.
4. Порука.
5. Гарантія.
6. Застава.
7. Притримання.

Тема 33. Припинення зобов'язань

1. Поняття та загальна характеристика припинення зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань.
2. Виконання зобов'язання. Передання боржником кредиторів відступного. Зарахування зустрічних однорідних вимог.
3. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін.
4. Новація і сфера її застосування. Припинення зобов'язань шляхом прощення боргу.
5. Неможливість виконання зобов'язання як підстава для його припинення.
6. Поєднання боржника і кредитора в одній особі як підстава припинення зобов'язання.
7. Смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи – підстава припинення зобов'язання.

СЕМЕСТР 4

Семінарське заняття 1.

Тема 34. Правові наслідки порушення зобов'язання. Відповідальність за порушення зобов'язання

1. Поняття та правові наслідки порушення зобов'язання.
2. Одностороння відмова від зобов'язання. Розірвання договору.
3. Поняття та умови відповідальності за порушення зобов'язання.
4. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
5. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.

Тема 35. Цивільно-правовий договір

1. Поняття, загальна характеристика та значення цивільноправового договору.
2. Свобода договору та її межі. Види договорів. Публічний договір.
3. Договір приєднання. Попередній договір.
4. Договір на користь третьої особи. Змішаний договір.
5. Зміст договору. Форма договору. Порядок та стадії укладення договору.
6. Оферта. Акцепт. Переддоговірні спори.
7. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах. Зміна та розірвання договору.

Семінарське заняття 2.

Тема 36. Договір купівлі-продажу

1. Загальні положення про договір купівлі-продажу. Права та обов'язки сторін за договором.
2. Правові наслідки порушення умов договору.
3. Види договорів купівлі-продажу. Договір роздрібною купівлі-продажу та його види.
4. Договір купівлі-продажу підприємства. Договір поставки.
5. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
6. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
7. Договір міни.

Тема 37. Договір дарування

1. Поняття, предмет, форма договору дарування та його види.
2. Права та обов'язки сторін за договором.
3. Договір дарування з умовою передання дарунку у майбутньому.
4. Договір дарування з покладенням на обдарованого обов'язку на користь третьої особи.
5. Розірвання договору на вимогу дарувальника.
6. Поняття, предмет та форма договору про пожертву.
7. Сторони за договором про пожертву. Права жертвувача.

Семінарське заняття 3.

Тема 41. Договір найму (оренди) житла

1. Поняття договору найму (оренди) житла та його види.
2. Предмет та форма договору комерційного найму (оренди) житла.
3. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Строк договору.
4. Договір піднайму житла. Заміна наймача у договорі.
5. Підстави та правові наслідки розірвання договору .

Тема 42. Договір позички

1. Поняття, предмет, форма та строк договору позички.
2. Зміст договору позички.
3. Розірвання договору.
4. Припинення договору.

Семінарське заняття 4.

Тема 43. Договір підряду

1. Поняття та види договору підряду. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Строки в договорі.
2. Порядок оплати роботи. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмету договору або неможливості закінчення роботи.
3. Якість та гарантії якості роботи.
4. Види договору підряду.
5. Договір побутового підряду.
6. Договір будівельного підряду.
7. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.

Тема 44. Договір на виконання науково-дослідних або дослідно-конструкторських та технологічних робіт

1. Поняття та предмет договорів на виконання науководослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
2. Сторони договору, їх права та обов'язки.
3. Ризики та відповідальність сторін за договором.

Семінарське заняття 5.

Тема 45. Договір про надання послуг

1. Поняття та види договорів про надання послуг.
2. Умови договорів про надання послуг.
3. Сторони договору, їх права та обов'язки.
4. Виконання договору про надання послуг.

Тема 46. Договір перевезення

1. Загальні положення про перевезення. Система транспортних договорів.
2. Договір перевезення вантажу. Порядок укладення та форма договору. Сторони в договорі, їх права та обов'язки.
3. Довгостроковий договір. Договір чартеру (фрахтування). Особливості перевезення вантажу різними видами транспорту.
4. Договір повітряного перевезення вантажу. Договір перевезення вантажу внутрішніми річковими шляхами.

5. Договір перевезення вантажу автомобільним транспортом. Договір залізничного перевезення вантажів.
6. Договір морського перевезення вантажу. Відповідальність сторін за порушення умов договору.
7. Претензії і позови в транспортних зобов'язаннях. Договір перевезення пасажирів та багажу. Права і обов'язки сторін за договором.

Семінарське заняття 6.

Тема 50. Договір комісії

1. Поняття та умови договору комісії.
2. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
3. Виконання договору.
4. Субкомісія.

Тема 51. Договір управління майном

1. Поняття, предмет та форма договору управління майном.
2. Істотні умови договору.
3. Строк договору.
4. Сторони в договорі, їх права і обов'язки.
5. Відповідальність управителя. Припинення договору.

Семінарське заняття 7.

Тема 52. Страхові зобов'язання

1. Поняття і значення страхування. Об'єкти та види страхування.
2. Співстрахування. Перестрахування.
3. Суб'єкти страхових відносин. Поняття, предмет та форма договору страхування.
4. Сторони у договорі страхування, їх права та обов'язки. Укладення договору страхування на користь третьої особи.
5. Істотні умови договору. Припинення договору страхування.
6. Недійсність договору страхування. Договір страхування майна. Договір страхування цивільної відповідальності.
7. Поняття і види зобов'язань з особистого страхування. Страхування життя. Страхування від нещасних випадків і захворювань.
8. Медичне страхування. Обов'язкове страхування.

Тема 53. Договір позики

9. Поняття, предмет та форма договору позики.
10. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
11. Виконання договору позики.

Семінарське заняття 7.

Тема 55. Договір банківського вкладу (депозиту)

1. Поняття, сторони та форма договору банківського вкладу.
2. Види банківських вкладів.
3. Договір банківського вкладу на користь третьої особи.
4. Виконання і припинення договору банківського вкладу.

Тема 56. Договір банківського рахунка

1. Поняття та предмет договору банківського рахунка.
2. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
3. Відповідальність банку за неналежне виконання операцій за рахунком клієнта. Обмеження права розпорядження рахунком.
4. Розірвання договору банківського рахунка.
5. Банківська таємниця.

Семінарське заняття 8.

Тема 57. Договір факторингу

1. Поняття та предмет договору факторингу.

2. Сторони в договорі факторингу, їх права та обов'язки.

Тема 58. Порядок та форми безготівкових розрахунків

1. Розрахункові зобов'язання. Поняття і форми розрахунків.
2. Правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків.
3. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань.
4. Поняття, зміст та основні форми безготівкових розрахунків.
5. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень.
6. Розрахунки за акредитивом. Поняття та види акредитивів.
7. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.

Семінарське заняття 10.

Тема 59. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності

1. Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Види ліцензій та права ліцензіата за ними.
3. Поняття, предмет і строк ліцензійного договору.
4. Сторони договору, їх права та обов'язки.
5. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
6. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.

Тема 60. Договір комерційної концесії

1. Поняття, предмет та форма договору комерційної концесії.
2. Особливі умови договору комерційної концесії.
3. Сторони договору, їх права та обов'язки.
4. Договір комерційної субконцесії.
5. Зміна та припинення договору.

Семінарське заняття 11.

Тема 62. Договір простого товариства

1. Поняття договору простого товариства.
2. Права і обов'язки сторін за договором.
3. Припинення договору.

Тема 63. Засновницький договір

1. Поняття засновницького договору.
2. Права та обов'язки учасників засновницького договору.
3. Зміна і припинення договору.

Семінарське заняття 12.

Тема 64. Публічна обіцянка винагороди

1. Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди та їх види.
2. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
3. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.
4. Зміна умов та відмова від проведення конкурсу.

Тема 65. Вчинення дій у майнових інтересах іншої особи без її доручення

1. Поняття та призначення зобов'язань, що виникають при вчиненні дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
2. Умови відшкодування витрат, понесених особою при веденні чужих справ без доручення.

Семінарське заняття 13.

Тема 66. Рятування здоров'я та життя фізичної особи, майна фізичної або юридичної особи

1. Поняття та призначення зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.

2. Суб'єкти зобов'язань та умови виникнення цих зобов'язань. Відшкодування шкоди, завданої рятівнику.
 3. Поняття та призначення зобов'язань, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.
 4. Суб'єкти зобов'язань. Умови відшкодування шкоди, завданої рятівнику.
- Тема 67. Створення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи
1. Поняття зобов'язань по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
 2. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
 3. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.

6. Завдання для самостійної роботи.

Студенти виконують реферативні завдання (презентації) або міні-дослідження (есе) з обраної проблематики за погодженням із викладачем.

Теми презентацій (самостійна робота)

№ з/п	Назва теми
1	Тема 1. Цивільне право – галузь приватного права 1. Об'єктивність поділу права на приватне і публічне. 2. Поняття цивільного права як приватного права. 3. Предмет та метод цивільного права. 4. Функції цивільного права. 5. Принципи цивільного права. 6. Система цивільного права.
2	Тема 8. Держава Україна, територіальні громади як учасники цивільних відносин 1. Правові форми участі держави, територіальних громад у цивільних відносинах. 2. Органи та представники, через яких діють у цивільних відносинах держава, територіальні громади. 3. Відповідальність за зобов'язаннями держави, територіальних громад.
3	Тема 13. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання цивільних обов'язків. 1. Захист цивільних прав Поняття здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків. Межі здійснення цивільних прав. 2. Зловживання правом. Виконання цивільних обов'язків. 3. Право на захист цивільних прав та інтересів. Захист цивільних прав та інтересів судом. 4. Захист цивільних прав та інтересів Президентом України, органами державної влади, органами місцевого самоврядування. Захист цивільних прав нотаріусом. 5. Самозахист суб'єктивних цивільних прав та інтересів. Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу місцевого самоврядування.
4	Тема 14. Цивільно-правова відповідальність

	1. Поняття, ознаки та функції цивільно-правової відповідальності. Види та форми цивільно-правової відповідальності. 2. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності. 3. Цивільно-правова відповідальність незалежно від наявності вини. 4. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності.
5	Тема 17. Набуття та припинення права власності 1. Поняття і види підстав набуття права власності: первісні та похідні, загальні та спеціальні. 2. Набуття права власності: юридичною особою публічного права; добросовісним набувачем на майно, відчужене особою, яка не мала на це право; на новостворене майно; на перероблену річ; на безхазяйну річ; на рухому річ, від якої власник відмовився; на знахідку; на бездоглядну домашню тварину; на скарб; шляхом привласнення загальнодоступних дарів природи; за набувальною давністю; в результаті приватизації державного майна та майна, що є в комунальній власності. 3. Момент набуття права власності. Момент набуття права власності за договором. Правовстановлюючі документи. 4. Підстави припинення права власності. Відчуження власником свого майна. Відмова власника від права власності. 5. Припинення права власності особи на майно, яке за законом не може їй належати. Припинення права власності внаслідок знищення майна. 6. Примусове відчуження земельних ділянок приватної власності, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, з мотивів суспільної необхідності. Викуп пам'яток культурної спадщини. 7. Реквізиція. Конфіскація. Інші підстави припинення права власності.
6	Тема 24. Здійснення спадкових прав 1. Здійснення права на спадкування. 2. Прийняття спадщини. Поділ спадщини між спадкоємцями. 3. Спадкова трансмісія. Відмова від прийняття спадщини. 4. Відповідальність спадкоємців за борги спадкодавця. 5. Відшкодування витрат, які падають на спадкоємця. Охорона спадкового майна та управління ним. 6. Оформлення права на спадщину. Відумерлість спадщини.
8	Тема 29. Інші види прав інтелектуальної власності 1. Право інтелектуальної власності на наукове відкриття, - на компонування інтегральної мікросхеми, - на раціоналізаторську пропозицію, - на сорт рослин - породу тварин, - на комерційну таємницю.
9	Тема 38. Договір ренти Поняття, предмет, форма договору ренти. Сторони в договорі ренти, їх права та обов'язки. Ризик випадкового знищення або випадкового пошкодження майна, переданого під виплату ренти.
10	Тема 39. Договір довічного утримання (догляду) Поняття, предмет, форма договору довічного утримання (догляду). Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Забезпечення виконання договору. Припинення договору. Правові наслідки розірвання договору. Перехід прав та обов'язків за договором.

11	Тема 40. Договір найму (оренди) Поняття, предмет та строк договору найму. Сторони в договорі найму, їх права та обов'язки. Права третіх осіб на річ, яка передана у найм. Правові наслідки зміни власника речі, переданої у найм. Піднайм. Припинення договору найму. Окремі види договору найму (оренди). Договір прокату. Договір найму (оренди) земельної ділянки. Договір найму будівлі або іншої капітальної споруди. Договір найму (оренди) транспортного засобу. Договір лізингу та його види.
12	Тема 47. Договір транспортного експедирування Поняття та загальна характеристика договору транспортного експедирування. Елементи договору транспортного експедирування. Права та обов'язки сторін. Припинення договору. Відповідальність сторін.
13	Тема 48. Договір зберігання 1. Поняття, предмет та форма договору зберігання. Сторони за договором, їх права та обов'язки. 2. Зберігання речей, визначених родовими ознаками. Відповідальність зберігача за договором зберігання. 3. Договір складського зберігання. Складські документи. 4. Спеціальні види зберігання. 5. Особливості зберігання в ломбардах, у банківських сейфах, в камерах схову організацій транспорту, у гардеробі організацій та у готелях. 6. Договір зберігання автотранспортного засобу. Зберігання речей пасажира під час його перевезення. 7. Зберігання речей, що є предметом спору. Договір охорони.
14	Тема 49. Договір доручення Поняття договору доручення. Сторони договору доручення, їх права та обов'язки. Строк договору. Припинення договору та його наслідки.
15	Тема 54. Кредитний договір Поняття, сторони та форма кредитного договору. Права та обов'язки сторін за договором Комерційний кредит.
16	Тема 61. Договір про спільну діяльність Загальна характеристика та підстави виникнення зобов'язань, що виникають із спільної діяльності, та їх види. Поняття договору про спільну діяльність та його види. Форми та умови договору про спільну діяльність.
16	Тема 68. Відшкодування шкоди Зобов'язання, що виникають внаслідок завдання шкоди. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади,

	органом місцевого самоврядування або їх посадовою або службовою особою. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою. Урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки. Відшкодування ядерної шкоди. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
17	Тема 69. Зобов'язання у зв'язку з набуттям, збереженням майна без достатньої правової підстави Поняття зобов'язань, що виникають з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (безпідставне набуття майна). Суб'єкти зобов'язань. Повернення в натурі безпідставно набутого майна. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню. Відшкодування доходів від безпідставно набутого майна і витрат на його утримання.

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуальних завдань здійснюються у наступних формах:

- підготовка індивідуального науково-дослідного завдання (тези доповідей, наукова стаття);
- складання термінологічного словника;
- написання реферату;
- підготовка до презентації результатів дослідження.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Договір купівлі-продажу. Загальна характеристика, зміст, різновиди договору купівлі-продажу.
2. Особливості договору купівлі-продажу об'єктів нерухомості при приватизації державної власності.
3. Правове регулювання відношень закупки сільськогосподарської продукції.
4. Правове регулювання майнового найму. Договір оренди державного та комунального майна.
5. Правове положення підрядних відносин.
6. Договір побутового замовлення.
7. Правове регулювання підрядних відносин у капітальному будівництві.
8. Страхові правовідносини (соціально-економічна суть страхування, поняття, суб'єкти, підстави виникнення). Договір страхування.
9. Правове регулювання перевезки вантажів, пасажирів, багажу. Договір перевезки (поняття, види, зміст, правова характеристика).
10. Договір експедиції.
11. Договір поточного рахунку, його правова характеристика. Порівняльна характеристика договору доручення та договору комісії.
13. Договір схову та його правова характеристика.
14. Правове регулювання сумісної діяльності. Установчий договір.
15. Відповідальність за шкоду, завдану джерелом підвищеної безпеки.

16. Відповідальність за пошкодження здоров'я або смерть громадянина, пов'язані з виконанням ним трудових обов'язків.
17. Поняття позадоговірних зобов'язань та їх види. Загальні умови виникнення зобов'язань із завдання шкоди.
18. Поняття моральної шкоди, відшкодування моральної шкоди.
19. Відповідальність за шкоду, завдану незаконними діями посадових осіб, органів дізнання, досудового слідства, прокуратури та суду.
20. Правова характеристика договору поставки. Особливості поставки для державних потреб.
21. Право літературно-художньої власності. Авторське право і суміжні права. Авторські договори про передачу творів для використання. Авторські ліцензійні договори.
22. Право промислової власності.
23. Правові засоби індивідуалізації учасників товарного обороту, товарів та послуг.
24. Спадкове право. Загальна характеристика спадкового права. Спадкування за законом.
25. Спадкування за заповітом. Порядок реалізації спадкових прав. Нотаріальне оформлення спадкових прав.

Методи навчання

За джерелами знань використовуються такі методи навчання:

- словесні – лекція, бесіда, розповідь, пояснення;
- наочні – демонстрація, ілюстрація;
- практичні – вправи, практичні роботи.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи:

- аналітичний,
- синтетичний,
- аналітично-синтетичний,
- індуктивний,
- дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи:

- проблемний,
- частково-пошуковий,
- дослідницький.

7. Політика дисципліни та оцінювання

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Рівень теоретичної підготовки студента визначається під час його усної відповіді на теоретичні питання на практичних заняттях, під час складання заліку (3 семестр) та оцінюється за такими критеріями:

- відповідність змісту;
- повнота та ґрунтовність викладу;
- доказовість викладу;
- термінологічна коректність.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”), якщо його відповідь повністю відповідає змісту питання, усі основні проблеми визначені чітко, розкриті повністю та ґрунтовно; студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питання та може викласти свою точку зору з проблеми, що обговорюється; студент досить вільно й коректно користується юридичною термінологією.

Студент може отримати **4 бали** (“добре”), якщо його відповідь в основному відповідає змісту питання, не всі основні проблеми визначені чітко, не розкриті досить повно та ґрунтовно; студент викладає матеріал, в основному аргументуючи методичні положення, та відчуває труднощі у викладенні своєї точки зору щодо низки проблем; студент в

основному правильно користується юридичною термінологією, невелика кількість помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного.

Студент може отримати **3 бали** (“задовільно”), якщо його відповідь лише частково відповідає змісту питання, основні проблеми визначені нечітко, розкриті лише частково і без належної глибини; студент викладає матеріал, майже не аргументуючи методичні положення, та не має своєї точки зору щодо більшості проблем; студент допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного.

Студент може отримати **2 бали** (“незадовільно”), якщо його відповідь не відповідає змісту питання, основні проблеми не визначені і не розкриті; доказовість викладу матеріалу і самостійні міркування відсутні; студент майже не користується юридичною термінологією.

Рівень володіння професійно-методичними вміння визначається під час виконання студентом практичного завдання (аналіз запропонованої практичної ситуації з точки зору застосування норм права, складання власного варіанту її вирішення) на практичних заняттях, при виконанні завдань самостійної роботи, під час складання іспиту (4 та 5 семестри) та оцінюється за такими критеріями:

- точність та повнота виконання практичного завдання;
- обґрунтованість правового аналізу конкретної теми з точки зору їх відповідності принципам навчання, вимогам поетапного формування навичок і вмінь.

Студент може отримати **5 балів** (“відмінно”) або «зараховано», якщо завдання виконане ним повністю, є комунікативно орієнтованим, відповідає вимогам поетапного формування навичок і вмінь та принципам навчання ІМ, відбиває специфіку навчання правового матеріалу, демонструє володіння студентом юридичною термінологією. За розробку, що в основному відповідає вимогам, виконане повністю, проте має незначні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, невелику кількість термінологічних помилок, що не перешкоджають розумінню змісту, він може отримати **4 бали** (“добре”) або «зараховано». Практичне завдання, яке виконане частково, має серйозні порушення логіки поетапного формування навичок і вмінь, містить значну кількість помилок, оцінюється **3 балами** (“задовільно”) або «зараховано». Завдання, яке майже чи повністю не відповідає встановленим викладачем вимогам, демонструє недоречне вживання методичних термінів, оцінюється **0-2 балами** (“незадовільно”) або «незараховано».

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями провідних засад конституції, трудового права, освітнього менеджменту, економіки, права тощо;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати індивідуальне завдання
- самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не підготував самостійну роботу, до екзамену не допускається.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів до заліку 3 семестр

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	10	До 4	до 40
Індивідуальне завдання (презентації)	10	До 2	до 20
Самостійна робота: вирішення практичних ситуацій; складання процесуальних документів; науковий проект ¹	5	До 2	до 10
Разом:			до 100

Розподіл балів за рейтинговою системою до іспиту 4 семестр

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	7	До 2	до 28
Індивідуальне завдання (презентації)	5	До 1	до 5
Самостійна робота: вирішення практичних ситуацій; складання процесуальних документів; науковий проект ²	21	До 2	до 42
Всього			До 75
Іспит			До 25
Разом:			до 100

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

		Оцінка за національною шкалою

¹ Самостійна робота є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не виконав самостійну роботу до екзамену не допускається.

² Самостійна робота є обов'язковою умовою допуску до екзамену. Студент, який не виконав самостійну роботу до екзамену не допускається.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83 – 89	B	добре	
75 – 82	C		
68 – 74	D	задовільно	
60 – 67	E		
35 – 59	Fx	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методи контролю

Поточний контроль: виконання тестових завдань, тренінги, самостійні роботи, реферативні доповіді, публічні виступи перед аудиторією, самостійні і модульні контрольні роботи.

Підсумковий контроль: залік/екзамен

9. Перелік питань до заліку/екзамену.

3 СЕМЕСТР (ЗАЛІК)

- Об'єктивність поділу права на приватне і публічне.
- Поняття цивільного права як приватного права.
- Предмет та метод цивільного права.
- Функції цивільного права.
- Принципи цивільного права.
- Система цивільного права.
- Поняття та види джерел цивільного права.
- Поняття та види актів цивільного законодавства.
- Конституція України як основа цивільного законодавства.
- Цивільний кодекс України як основний акт цивільного законодавства.
- Закони України як акти цивільного законодавства України.
- Регулювання цивільних відносин актами Президента України.
- Постанови Кабінету Міністрів України як акти цивільного законодавства.
- Особливості актів інших органів державної влади України, органів влади, що регулюють цивільні відносини.
- Забезпечення верховенства норм Цивільного кодексу України.
- Цивільно-правовий договір як джерело цивільного права.
- Міжнародні договори як джерела цивільного права. Звичаї як джерела цивільного права.
- Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Аналогія закону та аналогія права.
- Тлумачення цивільно-правових норм.

20. Основні цивільно-правові системи світу [романогерманська (континентальна), англо-американська].
21. Інші цивільно-правові системи світу.
22. Поняття, предмет та методи цивільного права як науки.
23. Цивільне право як навчальна дисципліна.
24. Поняття цивільного правовідношення.
25. Елементи цивільного правовідношення.
26. Суб'єкти цивільних правовідносин.
27. Об'єкти цивільних правовідносин.
28. Зміст цивільних правовідносин.
29. Поняття та зміст суб'єктивних прав та обов'язків.
30. Види цивільних правовідносин.
31. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
32. Поняття фізичної особи. Цивільна правоздатність фізичної особи.
33. Виникнення і припинення цивільної правоздатності фізичної особи.
34. Обсяг цивільної правоздатності фізичної особи.
35. Нікчемність правочинів та недійсність актів, що обмежують можливість фізичної особи мати не заборонені законом цивільні права та обов'язки.
36. Співвідношення цивільної правоздатності та суб'єктивного цивільного права.
37. Цивільна дієздатність фізичної особи та її обсяг.
38. Обмеження цивільної дієздатності фізичної особи. Визнання фізичної особи недієздатною.
39. Опіка та піклування.
40. Місце проживання фізичної особи та його цивільноправове значення.
41. Підстави, порядок та правові наслідки визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою.
42. Акти цивільного стану.
43. Фізична особа – підприємець.
44. Принципи та умови здійснення підприємницької діяльності фізичною особою.
45. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця.
46. Управління майном, що використовується для підприємницької діяльності органом опіки та піклування.
47. Банкрутство фізичної особи-підприємця.
48. Поняття юридичної особи приватного права та її ознаки.
49. Класифікація юридичних осіб. Створення юридичної особи. Установчі документи юридичних осіб.
50. Державна реєстрація юридичних осіб. Індивідуалізація юридичної особи.
51. Місцезнаходження юридичної особи.
52. Найменування юридичної особи. Комерційне (фірмове) найменування підприємницьких товариств.
53. Використання юридичними особами торговельних марок та географічних зазначень товарів (продукції), послуг, робіт, які вони випускають, надають, виконують.
54. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність юридичних осіб. Органи юридичної особи та їх види.
55. Організаційно-правові форми юридичних осіб.
56. Товариства та установи. Підприємницькі товариства.
57. Господарське товариство та його види.
58. Створення господарських товариств однією особою.

59. Виробничий кооператив. Непідприємницькі товариства та їх види.
60. Правовий статус установ. Філії та представництва юридичної особи.
61. Припинення юридичних осіб. Припинення юридичної особи у формі правонаступництва (злиття, приєднання, поділ та перетворення).
62. Припинення юридичної особи у формі ліквідації.
63. Добровільний порядок ліквідації юридичної особи.
64. Припинення юридичної особи у формі ліквідації через процедуру банкрутства.
65. Виділ юридичної особи.
66. Поняття та види об'єктів цивільних прав. Матеріальні та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
67. Речі та їх класифікація.
68. Складові частини речі та складна річ. Головна річ та її приналежність. Продукція, плоди та доходи.
69. Майно. Підприємство (єдиний майновий комплекс). Гроші. Валютні цінності як об'єкти цивільних правовідносин.
70. Цінні папери та їх ознаки. Групи та види цінних паперів.
71. Оборотоzdатність цінних паперів.
72. Цінні папери на пред'явника, іменні та ордерні цінні папери.
73. Порядок передачі прав за цінними паперами. Документарні та бездокументарні цінні папери.
74. Дії та послуги як об'єкти цивільних правовідносин.
75. Нематеріальні блага: результати інтелектуальної, творчої діяльності людини, інформація. Особисті немайнові блага фізичної особи.

СЕМЕСТР 4 (іспит)

1. Поняття патентного права.
2. Винахід, корисна модель, промисловий зразок як об'єкти патентного права.
3. Суб'єкти патентного права.
4. Патент та його види.
5. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель та промисловий зразок, строки їх чинності.
6. Підстави та правові наслідки припинення чинності патенту та визнання його недійсним.
7. Право попереднього користувача на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
8. Право інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг.
9. Поняття комерційного (фірмового) найменування.
10. Поняття торговельної марки.
11. Право інтелектуальної власності на географічне зазначення та його зміст.
12. Поняття, загальна характеристика та функції зобов'язального права.
13. Співвідношення зобов'язального та речового права.
14. Система зобов'язального права. Поняття зобов'язання, його зміст та підстави виникнення.
15. Суб'єкти у зобов'язанні. Заміна сторін у зобов'язанні. Третя особа у зобов'язанні.
16. Види зобов'язань. Договірні та позадоговірні зобов'язання.
17. Грошові зобов'язання
18. Поняття та загальні умови виконання зобов'язання.
19. Суб'єкти виконання зобов'язання.
20. Предмет виконання зобов'язання.
21. Спосіб, строк (термін) та місце виконання зобов'язання.
22. Підтвердження виконання зобов'язання.

23. Загальна характеристика видів забезпечення виконання зобов'язання (зобов'язань).
24. Неустойка.
25. Завдаток.
26. Поручка.
27. Гарантія.
28. Застава.
29. Притримання.
30. Поняття та загальна характеристика припинення зобов'язань. Підстави припинення зобов'язань.
31. Виконання зобов'язання. Передання боржником кредиторіві відступного. Зарахування зустрічних однорідних вимог.
32. Припинення зобов'язань за домовленістю сторін.
33. Новація і сфера її застосування. Припинення зобов'язань шляхом прощення боргу.
34. Неможливість виконання зобов'язання як підстава для його припинення.
35. Поєднання боржника і кредитора в одній особі як підстава припинення зобов'язання.
36. Смерть фізичної особи або ліквідація юридичної особи – підстава припинення зобов'язання.
37. Поняття та правові наслідки порушення зобов'язання.
38. Одностороння відмова від зобов'язання. Розірвання договору.
39. Поняття та умови відповідальності за порушення зобов'язання.
40. Підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання.
41. Відповідальність за порушення грошового зобов'язання.
42. Поняття, загальна характеристика та значення цивільноправового договору.
43. Свобода договору та її межі. Види договорів. Публічний договір.
44. Договір приєднання. Попередній договір.
45. Договір на користь третьої особи. Змішаний договір.
46. Зміст договору. Форма договору. Порядок та стадії укладення договору.
47. Оферта.
48. Акцепт.
49. Переддоговірні спори.
50. Укладення договорів на біржах, аукціонах, конкурсах. Зміна та розірвання договору.
51. Загальні положення про договір купівлі-продажу.
52. Права та обов'язки сторін за договором.
53. Правові наслідки порушення умов договору.
54. Види договорів купівлі-продажу.
55. Договір роздрібної купівлі-продажу та його види.
56. Договір купівлі-продажу підприємства. Договір поставки.
57. Договір контрактації сільськогосподарської продукції.
58. Договір постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу.
59. Договір міни.
60. Поняття, предмет, форма договору дарування та його види.
61. Права та обов'язки сторін за договором.
62. Договір дарування з умовою передання дарунку у майбутньому.
63. Договір дарування з покладенням на обдарованого обов'язку на користь третьої особи.
64. Розірвання договору на вимогу дарувальника.
65. Поняття, предмет та форма договору про пожертву.
66. Сторони за договором про пожертву. Права жертвувача.
67. Поняття договору найму (оренди) житла та його види.
68. Предмет та форма договору комерційного найму (оренди) житла.
69. Сторони в договорі, їх права та обов'язки. Строк договору.
70. Договір піднайму житла. Заміна наймача у договорі.
71. Підстави та правові наслідки розірвання договору.

72. Поняття, предмет, форма та строк договору позички.
73. Зміст договору позички.
74. Розірвання договору.
75. Припинення договору.
76. Поняття та види договору підряду.
77. Сторони за договором, їх права та обов'язки. Строки в договорі.
78. Порядок оплати роботи.
79. Розрахунки між сторонами у разі випадкового знищення предмету договору або неможливості закінчення роботи.
80. Якість та гарантії якості роботи.
81. Види договору підряду.
82. Договір побутового підряду.
83. Договір будівельного підряду.
84. Договір підряду на проведення проектних та пошукових робіт.
85. Поняття та предмет договорів на виконання науководослідних, дослідно-конструкторських та технологічних робіт.
86. Сторони договору, їх права та обов'язки.
87. Ризики та відповідальність сторін за договором.
88. Поняття та види договорів про надання послуг.
89. Умови договорів про надання послуг.
90. Сторони договору, їх права та обов'язки.
91. Виконання договору про надання послуг.
92. Загальні положення про перевезення. Система транспортних договорів.
93. Договір перевезення вантажу. Порядок укладення та форма договору. Сторони в договорі, їх права та обов'язки.
94. Довгостроковий договір. Договір чартеру (фрахтування). Особливості перевезення вантажу різними видами транспорту.
95. Договір повітряного перевезення вантажу. Договір перевезення вантажу внутрішніми річковими шляхами.
96. Договір перевезення вантажу автомобільним транспортом. Договір залізничного перевезення вантажів.
97. Договір морського перевезення вантажу. Відповідальність сторін за порушення умов договору.
98. Претензії і позови в транспортних зобов'язаннях. Договір перевезення пасажирів та багажу. Права і обов'язки сторін за договором.

1. Поняття та умови договору комісії.
2. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
3. Виконання договору.
4. Субкомісія.
5. Поняття, предмет та форма договору управління майном.
6. Істотні умови договору.
7. Строк договору.
8. Сторони в договорі, їх права і обов'язки.
9. Відповідальність управителя. Припинення договору.
10. Поняття і значення страхування. Об'єкти та види страхування.
11. Співстрахування. Перестрахування.
12. Суб'єкти страхових відносин. Поняття, предмет та форма договору страхування.
13. Сторони у договорі страхування, їх права та обов'язки. Укладення договору страхування на користь третьої особи.
14. Істотні умови договору. Припинення договору страхування.
15. Недійсність договору страхування.

16. Договір страхування майна.
17. Договір страхування цивільної відповідальності.
18. Поняття і види зобов'язань з особистого страхування.
19. Страхування життя.
20. Страхування від нещасних випадків і захворювань.
21. Медичне страхування. Обов'язкове страхування.
22. Поняття, предмет та форма договору позики.
23. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
24. Виконання договору позики.
25. Поняття, сторони та форма договору банківського вкладу.
26. Види банківських вкладів.
27. Договір банківського вкладу на користь третьої особи.
28. Виконання і припинення договору банківського вкладу.
29. Поняття та предмет договору банківського рахунка.
30. Сторони за договором, їх права та обов'язки.
31. Відповідальність банку за неналежне виконання операцій за рахунком клієнта. Обмеження права розпорядження рахунком.
32. Розірвання договору банківського рахунка.
33. Банківська таємниця.
34. Поняття та предмет договору факторингу.
35. Сторони в договорі факторингу, їх права та обов'язки.
36. Розрахункові зобов'язання. Поняття і форми розрахунків.
37. Правове регулювання готівкових і безготівкових розрахунків.
38. Готівкові розрахунки як форма виконання грошових зобов'язань.
39. Поняття, зміст та основні форми безготівкових розрахунків.
40. Розрахунки із застосуванням платіжних доручень.
41. Розрахунки за акредитивом. Поняття та види акредитивів.
42. Розрахунки за інкасовими дорученнями. Розрахунки із застосуванням розрахункових чеків.
43. Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
44. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності. Види ліцензій та права ліцензіата за ними.
45. Поняття, предмет і строк ліцензійного договору.
46. Сторони договору, їх права та обов'язки.
47. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
48. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
49. Поняття, предмет та форма договору комерційної концесії.
50. Особливі умови договору комерційної концесії.
51. Сторони договору, їх права та обов'язки.
52. Договір комерційної субконцесії.
53. Зміна та припинення договору.
54. Поняття договору простого товариства.
55. Права і обов'язки сторін за договором.
56. Припинення договору.
57. Поняття засновницького договору.
58. Права та обов'язки учасників засновницького договору.
59. Зміна і припинення договору.
60. Зобов'язання з публічної обіцянки винагороди та їх види.
61. Публічна обіцянка винагороди без оголошення конкурсу.
62. Публічна обіцянка нагороди за результатами конкурсу.
63. Зміна умов та відмова від проведення конкурсу.

64. Поняття та призначення зобов'язань, що виникають при вчиненні дій в майнових інтересах іншої особи без її доручення.
65. Умови відшкодування витрат, понесених особою при веденні чужих справ без доручення.
66. Поняття та призначення зобов'язань, що виникають внаслідок рятування здоров'я та життя фізичної особи.
67. Суб'єкти зобов'язань та умови виникнення цих зобов'язань. Відшкодування шкоди, завданої рятувнику.
68. Поняття та призначення зобов'язань, що виникають у зв'язку з рятуванням майна іншої особи.
69. Суб'єкти зобов'язань. Умови відшкодування шкоди, завданої рятувнику.
70. Поняття зобов'язань по усуненню загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
71. Наслідки неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
72. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок неусунення загрози життю, здоров'ю, майну фізичної особи або майну юридичної особи.
73. Зобов'язання, що виникають внаслідок завдання шкоди.
74. Загальні підстави відповідальності за завдану майнову шкоду.
75. Підстави відповідальності за завдану моральну шкоду.
76. Відшкодування шкоди, завданої особою у разі здійснення нею права на самозахист.
77. Відшкодування шкоди, завданої прийняттям закону про припинення права власності на певне майно.
78. Відшкодування шкоди, завданої у стані крайньої необхідності.
79. Відшкодування юридичною або фізичною особою шкоди, завданої їхнім працівником чи іншою особою.
80. Відшкодування шкоди, завданої органом державної влади, органом місцевого самоврядування або їх посадовою або службовою особою.
81. Відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу дізнання, попереднього (досудового) слідства, прокуратури або суду.
82. Відшкодування майнової шкоди фізичній особі, яка потерпіла від злочину.
83. Відшкодування шкоди, завданої фізичною особою.
84. Урахування вини потерпілого і матеріального становища фізичної особи, яка завдала шкоди.
85. Відшкодування шкоди, завданої джерелом підвищеної небезпеки.
86. Відшкодування ядерної шкоди. Відшкодування шкоди особою, яка застрахувала свою цивільну відповідальність.
87. Відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю. Відшкодування шкоди, завданої внаслідок недоліків товарів, робіт (послуг).
88. Поняття зобов'язань, що виникають з набуття, збереження майна без достатньої правової підстави (безпідставне набуття майна).
89. Суб'єкти зобов'язань.
90. Повернення в натурі безпідставно набутого майна.
91. Безпідставно набуте майно, що не підлягає поверненню.
92. Відшкодування доходів від безпідставно набутого майна і витрат на його утримання.

МЕТОДИЧНЕ ТА ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для організації освітнього процесу використовується комп'ютерна техніка, мультимедійні проектори та методичні матеріали.

Підручники та посібники.

Базові конспекти лекцій.

Лекції на електронних носіях.

Матеріали для самостійного вивчення на електронних носіях.

Вивчення дисципліни студентами передбачає вміння використовувати різні інформаційні ресурси – опубліковану літературу (нормативні документи, підручники, Навчальні посібники, наукові періодичні та монографічні видання, словники, довідники тощо), методичну літературу та Інтернет-джерела, навчальна платформа Moodle.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Цивільне право. Робоча програма для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 Право.
2. Цивільне право. Методичні рекомендації до семінарських занять для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 Право.
3. Цивільне право. Методичні рекомендації до самостійної роботи для студентів для студентів спеціальності -08 Право, за освітнім рівнем – 081 Право.
4. Єфремова О.П. Цивільне та сімейне право. Методичні рекомендації для студентів спеціальності -081 Право. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2019. 36 с.

Нормативні акти:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 року.
2. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 року.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.03.2003 року // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11.
4. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18.03.2004 р.
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» від 15.05.2003 р. // ВВР України. –2003. – № 31–32. – Ст. 263.
6. Закон України від 02.10.1992 року «Про заставу» // Голос України. – 11.11.1992 року.
7. Закон України від 18.11.2003 року «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень».
8. Закон України від 02.09.1993 року «Про нотаріат» // Відомості Верховної Ради України. – 1993. –№ 39. – Ст. 383.
9. Закон України від 01.07.2004 року «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень».
10. Закон України від 12.07.2001 року «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оцінну діяльність в Україні».

Основна література

1. Аврамова О.Е., Вакулович Е.В., Горбенко А.С. та ін.. Цивільне право. Особлива частина: навч. посіб.; за заг. ред. Ю. М. Жорнокуя, О. Є. Кухарева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2023. 420с.
2. Аврамова О.Е. Цивільне право. Загальна частина: навч. посіб.; за заг. ред. С.О. Сліпченка, О.Л. Зайцева; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2022. 332 с.
3. Антонюк У.В., Джуган В.О. Цивільне право: теорія і практика: навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання. Івано-Франківськ: видавник Голіней, 2024. 125 с.
4. Антонюк У.В., Джуган В.О. Цивільне право: теорія і практика: навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ: видавник Голіней, 2023. 109 с.

5. Баранова Л.Н., Дуденко Т.В. та ін. Цивільне право України: підруч. Частина загальна; за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків: 2024. 568 с.
6. Борисова В.І., Іванова К.Ю., Карнаух Б.П., Ходико Ю.Є. Цивільне право України: навчальний посібник для складання вступного випробування в магістратуру у формі ЗНО. К.: Право, 2021. 396 с.
7. Вавженчук С. Я. Договірне право : підручник : у 2 т. Т. І. Харків: Право, 2022. 632 с.
8. Грабар Н.М., Парасюк В.М., Парасюк М.В. Цивільне право України (загальна частина) (у схемах і таблицях): навчальний посібник. Львів: Растр-7, 2020. 364 с.
9. Грабар Н.М., Парасюк В.М., Парасюк М.В. Цивільне право України (Особлива частина) (у схемах та таблицях): навч. посіб. Львів: Растр-7, 2021. 467 с.
10. Давидова І.В., Харитонов Є.О. Цивільне право України: посібник для підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання. Одеса: Гельветика, 2021. 388 с.
11. Джуган В.О. Цивільне право. Загальна частина: навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання. Івано-Франківський навчально-науковий юридичний інститут НУ «ОЮА». Івано-Франківськ: видавник Голіней, 2024. 180 с.
12. Джуган В.О. Цивільне право. Особлива частина: навчально-методичний посібник для студентів денної та заочної форм навчання Івано-Франківського навчально-наукового юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія». Івано-Франківськ: видавник Голіней, 2024. 210 с.
13. Дзера О.В. Договірне право України. Загальна частина: навчальний посібник. К.: Юрінком Інтер, 2022. 896 с.
14. Дзера О.В. Цивільно-правова наука і практика. Збірник науково-правових (консультативних, експертних висновків). К.: Алерта, 2023. 572 с.
15. Кіріяк О.В., Пацурківський Ю.П., Гудима-Підвербецька М.М. Цивільне право (загальна частина): навчальний посібник. Чернівці: Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.
16. Коротюк О.В. Спадщина з іноземним елементом: практичний посібник. К.: ОВК, 2023. 236 с.
17. Кухарев О.Є. Спадкове право України: підручник. К.: Алерта, 2020. 362 с.
18. Мічурін Є.О. Цивільне право. Загальна частина: навчальний посібник для підготовки до іспитів. Харків: Право, 2022. 234 с.
19. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 1. Вид. 6- те, перероблене. Харків : Право, 2022. 220 с.
20. Мічурін Є.О., Шишка О.Р. Цивільне право. Альбом схем: навч. посіб.: у 2 ч. Ч. 2. Вид. 6- те, перероблене. Харків: Право, 2022. 250 с.
21. Никифорак В.М., Процьків Н.М. Цивільне право України (особлива частина): навчальний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.
22. Спасибо-Фатєєва І.В. Право власності. Способи захисту крізь призму судової практики: монографія. – Х.: ЕКУС, 2023. 616 с.
23. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивільне право. Загальна частина: курс лекцій. Х.: ЕКУС, 2021. 448 с.
24. Спасибо-Фатєєва І.В. Цивільне право. Особлива частина. Х.: ЕКУС, 2022. 640 с.
25. Тетарчук І. Цивільне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 228 с.
26. Тетарчук І., Дяків Т. Зобов'язальне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів. К.: Центр навчальної літератури, 2021. 192 с.
27. Чернега В. М. Актуальні проблеми цивільного права та процесу: навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2024. 254 с.

Додаткова література :

1. Цивільне право та процес: підготовка до іспиту : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р. (кер.), Юнін О. С., Круглова О. О. та ін.] – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – Ч. 1. – 295 с.
2. Цивільне право: загальна частина. Практикум : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / кол. авт. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 232 с.
3. Цивільне право України: нові виклики і перспективи розвитку : матеріали XVIII міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 98-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 28 лют. 2020 р.). – Харків : Право, 2020. – 480 с.
4. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Цивільне право України» для студентів 2 курсу денної форми навчання / Н. Ф. Чубоха, І. М. Якушев. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2018. – 88 с.
5. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Цивільне право України» для студентів 2 курсу денної та заочної форми навчання/ Н.Ф.Чубоха, 2018.- 56 с.
6. Збірник задач з «Договірного права України» для магістрів денної та заочної форми навчання / Н.Ф.Чубоха, 2019. – 27 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> - офіційний веб-сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> -офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. www.ombudsman.gov.ua - веб-сторінка Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.
5. <http://www.minjust.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
6. <http://www.court.gov.ua> - офіційний веб-портал судової влади України.
7. <http://www.gp.gov.ua> - офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури
8. <http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в
9. www.ukrstat.gov.ua - веб-сторінка Державної служби статистики
10. <https://nads.gov.ua> - веб-сторінка Національного агентства України з питань державної служби.
11. <http://www.catalogue.nplu.org> - Національна парламентська бібліотека України.